

BØRNS RETTIGHEDER

2 MODUL

I har ret til at sige jeres mening!

J har ret til omsorg

... og trivsel, udvikling og sundhed!

I har ret til beskyttelse mod overgreb!

I har ret til beskyttelse mod vold!

BØRNS RETTIGHEDER

MODULET BERØRER SÆRLIGT FØLGENDE RETTIGHEDER FRA BØRNEKONVENTIONEN:

Rettighederne gælder alle børn (0-18 år). Det er lige meget, hvordan man ser ud, hvad man tror på, osv. – alle skal behandles ligeværdigt (artikel 1 + 2).

Voksne (staten) skal sørge for, at alle børn og voksne får kendskab til Børnekonventionen, og at den bliver respekteret og overholdt (artikel 4 + 42).

Børn har ret til at gå i skole og få en uddannelse. Uddannelsen skal støtte børn i at udvikle sig til ansvarlige og deltagende mennesker og fremme, at børn kender til og respekterer børns rettigheder (artikel 28 + 29).

LÆRINGSMÅL I MODUL 2:

Eleverne har viden om FN's Børnekonvention.

Eleverne kan udtrykke de fire grupper af rettigheder (principper) i Børnekonventionen.

Eleverne kan vurdere børns rettigheder i relation til deres eget liv.

OVERBLIK OVER MODUL 2:

- Startleg: 'Rækkefølge' (10 minutter)
- Opsamling fra sidst og introduktion (10 minutter)
- Temaøvelser (50 minutter)
 - Temaøvelse 1: 'FN's Børnekonvention' (10 minutter)
 - Temaøvelse 2: 'Gæt en rettighed' (40 minutter)
- Energizer: 'Solen skinner på' (10 minutter)
- Afslutning og evaluering (10 minutter)

INDLEDNING TIL FAGPERSONEN

Børnekonventionen fyldte 25 år i 2014. Desværre kender kun 23 % af børn i 12-16-årsalderen til børns rettigheder – og endnu færre kender FN's Børnekonvention²⁸. Formålet med modulet er at øge elevernes kendskab til FN's Børnekonvention og derigennem gøre børns rettigheder nærværende i elevernes eget liv.

Når elever kender deres rettigheder, har de lettere ved at insistere på, at disse bliver overholdt, og de har bedre forudsætninger for at sætte egne grænser, respektere andres grænser og søge hjælp. Derfor er udvikling af viden om børns rettigheder et vigtigt element i det forebyggende og trivselsfremmende arbejde i skolen. Elevers kendskab til egne rettigheder og det ansvar, der følger med, er også en del af børns almene dannelse og en forudsætning for at udvikle demokratisk medborgerskab. I formidlingen af børns rettigheder lægges der særligt vægt på, at elever er en del af et større samfund, og at staten har forpligtet sig til at yde beskyttelse til alle borgere (børn og voksne). Samtidig vægtes også betydningen af de mindre og lokale fællesskaber, fx klassefællesskabet, hvor man kan hente hjælp og støtte hos voksne og jævnaldrende.

Alle de følgende moduler i forløbet relaterer sig til udvalgte artikler i FN's Børnekonvention.

IDÉ:

Klasser og skoler kan være med til at fejre Børnekonventionens fødselsdag i november måned

– læs mere på: www.redbarnet.dk/børnerettighedsdag

LINKS TIL ELEVERNE OM BØRNS RETTIGHEDER OG BØRNEKONVENTIONEN

Red Barnets skolesite. Her kan elever læse mere om Børnekonventionen, og fagpersoner kan finde undervisningsmateriale til mellemtrinnet, der særligt omhandler børns rettigheder: www.redbarnet.dk/skole under 'Børns rettigheder'.

Børneportalen. Her kan elever læse mere om deres rettigheder ifølge FN's Børnekonvention og dansk lovgivning: www.boerneportalen.dk under 'Dine rettigheder'.

Ombudsmandens børnekontor. Her kan elever både se en film og læse om, hvordan de kan bruge Ombudsmandens børnekontor: www.boernekontoret.ombudsmanden.dk

MATERIALER TIL MODUL 2

- Plakaterne 'Børn har ret til...' og 'Her kan børn få hjælp...' (www.redbarnet.dk/skole under 'Børns rettigheder')
- Arbejdsark, modul 2, 'Børnekonventionens fire grupper af rettigheder (principper)' til gruppearbejde
- 'Evalueringsark, modul 2' til hver elev

STARTLEG

10 minutter

'RÆKKEFØLGE'

Formål: at styrke samarbejdet og give deltagerne mulighed for at se hinanden på en ny måde og opleve nye tilhørsforhold.

Beskrivelse: Deltagerne får til opgave at stille sig i en række efter et bestemt tema, fx:

Højde

Alder

Farve på blusen

Skostørrelse

Øjenfarve

Hårfarve

Håndfladens temperatur

Længden fra ens fingerspids til albue

Hårlængde

...

Variation: Legeaktiviteten laves, hvor deltagerne ikke må tale sammen og kun bruger fagter.

OPSAMLING FRA SIDST OG INTRODUKTION

10 minutter

Fagpersonen indleder modulet med en kort opsamling på, hvad eleverne arbejdede med i det foregående modul. Spørg eksempelvis eleverne, hvad der gjorde særligt indtryk på dem, og om der er noget, de har tænkt på efterfølgende. Spørg evt. gruppen, hvem der kan huske, hvad I lavede sammen sidst, for at genaktivere elevernes viden.

Fagpersonen fortæller herefter, at klassen i dag skal arbejde med børns rettigheder og FN's Børnekonvention, hvor alle børns rettigheder står skrevet ned. Her kan fagpersonen fremhæve børns ret til at kende Børnekonventionen (artikel 42), og skolens ansvar for at fremme børns kendskab til og respekt for børns rettigheder (artikel 28 + 29).

Eleverne bliver introduceret til modulets læringsmål og indhold. Fagpersonen præsenterer modulets tre læringsmål, fx på smartboard eller flipover, og fortæller eleverne, at I skal lave to temævelser og en energizer, der handler om:

Børnekonventionen

De fire grupper af rettigheder (principper) i Børnekonventionen

Børns rettigheder generelt.

Modulet afsluttes med opsamling og evaluering.

TEMAØVELSE I

10 minutter

'FN'S BØRNEKONVENTION'

Formål: at eleverne får et overordnet kendskab til FN's Børnekonvention.

Materialer: Plakaterne '**Børn har ret til...**' og '**Her kan børn få hjælp...**' (www.redbarnet.dk/skole under 'Børns rettigheder')

Beskrivelse:

1. Hæng plakaterne op et synligt sted i lokalet.
2. Indled med at spørge gruppen, hvor mange der kender deres rettigheder.
3. Forklar, at du nu vil læse nogle af børns rettigheder op, og at eleverne efter hver enkelt rettighed skal række deres hånd op, hvis de synes, at den rettighed er vigtig/god at have (vælg ca. fem rettigheder ud).
4. Tal med eleverne om, hvorfor de synes, at den givne rettighed er vigtig/god at have, og hvordan denne rettighed kommer til udtryk i børns liv i Danmark.

Variation: Alternativt til håndsoprækning kan man spørge eleverne, hvilke rettigheder de synes er vigtige, og bede dem begrunde hvorfor. Eller man kan lave en bevægeøvelse, hvor eleverne skal placere sig i tre hjørner: 'vigtig', 'ikke vigtig' og 'ved ikke' – evt. med efterfølgende dialog.

Mulige udpluk:

- Retten til at leve
- Retten til at kende sine rettigheder
- Retten til at blive inddraget i beslutninger, der har betydning for en
- Retten til at udtrykke sine følelser, tanker og meninger
- Retten til at vælge sin religion
- Retten til lægehjælp
- Retten til at gå i skole
- Retten til at lege og hvile sig
- Retten til at tale sit modersmål
- Retten til at blive beskyttet (fx mod vold, seksuelle overgreb, dårlig behandling, mobning) og til at blive hjulpet af voksne (forældre og staten)
- Retten til at have et navn og en nationalitet

Fortæl eleverne om Børnekonventionen. I nedenstående boks er der forslag til ting, du kan vælge at fortælle om Børnekonventionen. Niveauet af informationer tilpasses din elevgruppe. Du kan evt. skitsere en tidslinje for at give eleverne en historisk bevidsthed i forhold til Børnekonventionen.

OM BØRNEKONVENTIONEN

Alle børn i Danmark og resten af verden har rettigheder. Fx har børn ret til at lege, gå i skole, få mad, sige deres mening og ikke blive udsat for vold og diskrimination. Alle rettigheder er skrevet ned i FN's Konvention om Barnets Rettigheder, der også bliver kaldt for Børnekonventionen.

Arbejdet med børns rettigheder startede efter 1. verdenskrig. I 1959 blev 'Erklæringen om Barnets rettigheder' udformet. Børnekonventionen blev vedtaget af FN i 1989.

De fleste lande i verden har sagt ja til at overholde de regler, der står i Børnekonventionen. Danmark tilsluttede sig Børnekonventionen i 1991.

I 2014 fyldte Børnekonventionen 25 år. Børnekonventionen indeholder 54 rettigheder (artikler), der gælder for alle børn i de lande, der har tilsluttet sig.

Børnekonventionen indeholder overordnet fire grupper af rettigheder (principper):

Børn har ret til at blive beskyttet mod diskrimination/forskelsbehandling, og alle børn er lige meget værd.

Alle beslutninger om barnet skal tages ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Børn har ret til at overleve og udvikle sig (de har ret til mad, bolig, sundhed, omsorg, trivsel, skole, fritid, information og leg samt beskyttelse fx mod mobning, vold og seksuelle overgreb).

Børn har ret til at udtale sig og blive hørt i forhold til beslutninger, der angår dem.

TEMAØVELSE 2

40 minutter

'GÆT EN RETTIGHED'

Formål: at eleverne forholder sig til de fire grupper af rettigheder (principper) i Børnekonventionen på en legende måde, så de derigennem kan opnå et større kendskab til børns rettigheder.

Materialer: Arbejdsark, modul 2, 'Børnekonventionens fire grupper af rettigheder (principper)' til gruppearbejde.

Beskrivelse:

1. Del eleverne ud i grupper med ca. fem elever i hver.
2. Giv hver gruppe et arbejdsark med de fire grupper af rettigheder (principper) i Børnekonventionen. Gennemgå, og konkretiser de fire grupper af rettigheder sammen med eleverne.
3. Forklar eleverne, at de i gruppen skal vælge en af de fire rettighedsgrupper (principper) og drøfte, hvordan de kan vise den valgte gruppe af rettigheder i et rollespil på maks. to minutter. Eleverne skal øve sig i at vise rollespillet for resten af klassen.
4. Instruér eleverne i, at de ikke må fortælle de andre i klassen, hvilken gruppe af rettigheder de har valgt, og at øvelsen går ud på, at resten af klassen skal gætte den gruppe af rettigheder; rollespillet illustrerer.
5. Giv eleverne 15 minutter til at forberede rollespillet.
6. Efter 15 minutter samles hele klassen igen, og arbejdsgrupperne viser på skift deres rollespil.
7. Efter hvert rollespil gives der tid til, at eleverne kan gætte, hvilken gruppe af rettigheder rollespillet handlede om. Når gruppen af rettigheder er gættet, kan I have en kort fælles dialog om, hvilke former for ansvar der følger med den pågældende gruppe af rettigheder.

EKSEMPEL PÅ RETTIGHED OG ANSVAR

Rettighed: Du har ret til at give udtryk for dine meninger, så længe de ikke diskriminerer eller undertrykker andre.

Ansvar: Du skal respektere andres meninger.

Rettighed: Du har ret til, at dine grænser respekteres.

Ansvar: Du skal respektere andres grænser.

ENERGIZER

10 minutter

”SOLEN SKINNER PÅ”²⁹

Formål: at få elever til at reflektere over børns rettigheder på en legende måde. At illustrere, at eleverne, på trods af at de er forskellige og unikke, også har meget tilfælles.

Beskrivelse:

1. Alle står i en cirkel.
2. Forklar, at du nu vil sige nogle sætninger, der starter med, ”solen skinner på ...”.
3. Start gerne med enkle ting, som du ved, mange elever i klassen har tilfælles, og bland derefter andre sætninger ind samt sætninger om rettigheder. Til de ældre elever kan man evt. undlade den indledende sætning: ”Solen skinner på ...”.
4. De elever, der synes, at sætningen passer på dem, træder et skridt ind i cirklen. Bagefter træder de tilbage i den store cirkel.

Forslag til sætninger, der starter med, ”solen skinner på ... ”:

alle, der har sorte strømper på

alle med lyst hår

alle med en næse

alle, der kan lide fodbold

alle, der synes, at børn og unge er lige så vigtige som voksne

alle, der har noget familie, der bor i udlandet

alle, der stod op før klokken 7 i morges

alle, der godt kan lide at lytte til musik

Alle, der synes, at ... er vigtig

retten til at leve

retten til at kende sine rettigheder

retten til at blive inddraget i beslutninger, der har betydning for en

retten til at udtrykke sine følelser, tanker og meninger

retten til at vælge sin religion

retten til lægehjælp

retten til at gå i skole

retten til at lege og hvile sig

retten til at tale sit modersmål

retten til at blive beskyttet (mod vold, seksuelle overgreb, dårlig behandling)

retten til at blive hjulpet af voksne

retten til at have et navn og en nationalitet

Variation: Legeaktiviteten kan også laves som en variant, hvor der er stole til alle i gruppen på nær én. Når eleverne er enige om et udsagn, skal de skifte stol. Den, der ikke får en plads, bliver inde i midten sammen med den voksne og er klar til at sætte sig på en stol, når der bliver en ledig.

AFSLUTNING OG EVALUERING

10 minutter

Formål: at eleverne får mulighed for at melde tilbage, hvordan de synes, det har været at deltage i dagens modul, samt evaluering af elevernes læring med afsæt i de opstillede læringsmål.

Materialer: 'Evalueringsark, modul 2' til hver elev.

Udlever 'Evalueringsark, modul 2' til alle elever, og gennemgå arket med dem. Eleverne kan enten udfylde arket alene eller sammen med andre. I kan også have en fælles dialog i gruppen, mens eleverne skriver eller tegner på deres eget ark. Sørg evt. for at have ekstra papir til de elever, der helst vil tegne.

Det udfyldte evalueringsark sættes i elevens mappe.

Alternativt brug evalueringslegen 'Kaste med bold', som er beskrevet sidst i modul 8 side 154.

Mulige samtaleemner kunne være:

Hvad ved du nu, som du ikke vidste før?

Hvad synes du, at alle børn bør vide om børns rettigheder og Børnekonventionen?

Hvad af det, vi har arbejdet med i dag, vil du gerne dele med dine forældre eller en god ven?

Var der nogle bestemte aktiviteter/lege/øvelser, du særlig godt kunne lide?

...

ARBEJDSARK, **MODUL 2**

'BØRNEKONVENTIONENS FIRE GRUPPER AF RETTIGHEDER (PRINCIPPER)'

**BØRN HAR RET
TIL AT BLIVE
BESKYTTET MOD
FORSKELSBEHANDLING**
(diskrimination),
**OG ALLE BØRN ER
LIGE MEGET VÆRD.**

**ALLE BESLUTNINGER
OM BARNET
SKAL TAGES UD FRA,
HVAD DER ER BEDST
FOR BARNET.**

**BØRN HAR RET
TIL AT OVERLEVE
OG UDVIKLE SIG**
(de har ret til mad, bolig,
sundhed, omsorg, trivsel, skole,
fritid, information og leg samt
beskyttelse fx mod mobning,
vold og seksuelle overgreb).

**BØRN HAR RET TIL
AT UDTALE SIG
OG BLIVE HØRT
I FORHOLD TIL
BESLUTNINGER,
DER ANGÅR DEM.**

EVALUERINGSARK, **MODUL 2**

Skriv det vigtigste, du ved nu, om **børns rettigheder**:

Hvad er **FN's Børnekonvention**?

Skriv/tegn et eksempel på, hvordan en af **de fire grupper af rettigheder** i **Børnekonventionen** kommer til udtryk i dit liv:

Hvordan var forløbet for dig i dag?

INSPIRATION TIL OPFØLGNING I SKOLENS FAG OG EMNER (MODUL 2 – BØRNS RETTIGHEDER)

I kan planlægge og gennemføre et udvidet arbejde med børns rettigheder ved at tage afsæt i konkrete læringsmål relateret til flere fag og emner på mellemtrinnet. Det faglige fokus på at udvikle elevernes viden og færdigheder i relation til børns rettigheder kan også tilrettelægges som et led i det pædagogiske arbejde med at styrke elevernes trivsel og fællesskab fx i forbindelse med den understøttende undervisning. Her er der bud på forskellige faglige perspektiver efterfulgt af forslag til undervisningsmaterialer. De nævnte undervisningsmaterialer kan indgå i forskellige faglige og tværfaglige forløb.

Historie:

Ifølge fagformålet for historie i folkeskolen skal historiefaget bidrage til, at eleverne udvikler forudsætninger for at leve i et demokratisk samfund. Det skal bl.a. ske ved at styrke elevernes historiske bevidsthed og identitet, med henblik på at eleverne forstår, hvordan de selv, deres livsvilkår og samfund er historieskabte (jf. Fagformål for historie, Fælles Mål for historie i folkeskolen).

I den forbindelse er et historisk perspektiv på menneskerettighederne og Børnekonventionen og den betydning, rettighederne har for børns og unges levevilkår og muligheder, et relevant emne at arbejde med i historieundervisning. FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder indgår i folkeskolens historiekanon, og der kan derfor tages afsæt i de færdigheds- og vidensmål, der knytter sig til historiekanonen under kompetenceområdet 'Kronologi og sammenhæng'.

Dansk:

Kompetenceområdet 'Læsning' med fokus på faglig læsning kan integreres i et projektforsløb om børns rettigheder. Afhængigt af klassetrin kan der formuleres læringsmål, som knytter sig til informationssøgning og kildekritik. Herudover kan projektforsløbets fremlæggelsesdel tilrettelægges med udgangspunkt i færdigheds- og vidensområdet 'Præsentation og evaluering' under kompetenceområdet 'Fremstilling'.

Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab:

'Rettigheder' er et færdigheds- og vidensområde under kompetenceområdet 'Sundhed og trivsel' i Fælles Mål for 'Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab'. Undervisningen på mellemtrinnet skal bl.a. bidrage til, at eleverne udvikler forståelse af børns rettigheders betydning i forhold til deres egne og andres liv og trivsel (jf. læseplanen og Fælles Mål for 'Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab').

Tværfagligt: dansk og sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab:

I et forløb på tværs af sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab samt dansk kan der arbejdes med at identificere brud på rettighederne i fiktive tekster, hvor børns rettigheder på forskellig vis krænkes. Ved at arbejde analytisk med eksempelvis fremstillingsformer og virkemidler i konkrete tekster kan der åbnes op for en diskussion om dilemmaer og udfordringer knyttet til børns rettigheder og de handlemuligheder, man har, når ens rettigheder krænkes.

Forslag til materialer:

Red Barnet har udviklet et undervisningsmateriale med fokus på rettigheder til elever på mellemtrinnet: *Børns rettigheder ... beskytter dig mod mere, end du tror.*

Hæftet og den tilhørende undervisningsvejledning giver et bredt indblik i, hvad børns rettigheder er, og hvad de kan bruges til. Man kan downloade undervisningsmateriale, de tilhørende elev-opgaver og undervisningsvejledningen på Red Barnets skolesite: www.redbarnet.dk/skole

Tegneserien *Den hvide flamme* er en del af ovenstående undervisningsmateriale (s. 18-25 i nævnte materiale). Tegneserien handler om, hvordan Red Barnet (Save the Children) som organisation blev stiftet med det formål at arbejde for børns rettigheder. Tegneserien giver en god baggrundsviden om, hvordan børns rettigheder og Børnekonventionen opstod i forbindelse med et historisk forløb. Med inspiration fra tegneserien *Den hvide flamme* kan eleverne udvikle egne tegneserier om børns rettigheder.

Sex & Samfund har udviklet undervisningsmaterialer med idéer til konkrete øvelser, der kan bidrage til det faglige arbejde med rettigheder og grænser (bl.a. temaforløb om grænser og rettigheder til mellemtrinnet, Uge Sex 2014). Gratis adgang til materialerne fås på www.underviserportal.dk

Institut for Menneskerettigheders skoletjeneste tilbyder forskellige former for undervisningsmaterialer og undervisningsforløb om menneskerettigheder og Børnekonventionen: www.menneskeret.dk/viden/skoletjenesten/mellemtrin

På www.dr.dk/skole findes et tema med filmklip og inspiration til undervisning om FN's Børnekonvention.